

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра всесвітньої історії

Збірник матеріалів
Першої науково-практичної міжвузівської конференції
**„Слов’янські народи в історичному
процесі: генезис проблеми”**

(на основі школи „Історії слов’янських народів”)

Керівник – заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та
Міжнародної слов’янської академії, кандидат історичних наук,
ректор РДГУ, професор **Постоловський Руслан Михайлович**

5 грудня 2006 року

*За науковою редакцією члена-кореспондента,
професора Р.М.Постоловського*

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Збірник матеріалів Першої науково-практичної міжвузівської конференції „Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 153 с.

Редакційна колегія:

Постоловський Р.М. - голова, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної Слов’янської
академії наук, ректор РДГУ

Савчук П.О. - заступник голови, кандидат історичних наук,
Гон М.М. - відповідальний секретар, кандидат політи-
чних наук, доцент, докторант Київського
національного університету будівництва і
архітектури

Жилюк С.І. - доктор історичних наук, завідувач кафедри
політичних наук РДГУ

Шеретюк В.М. - доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ
- кандидат історичних наук, декан історико-
соціологічного факультету

Рецензенти:

Савчук Б.О. - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри Прикарпатського національного
педагогічного університету

Троян С.С. - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри міжнародних відносин і
країнознавства РІС КСУ

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ
(протокол № 8 від 30 березня 2007 р.)

РІВНЕ – 2007

можливість контролювати економічні ресурси: „як хочемо йти по лінії народних мас..., мусимо йти наліво” [5, с. 301].

Отже, потреби налагодження ефективного функціонування економіки та контролю над економічними ресурсами країни, важке соціальне становище населення внаслідок безземелля і пауперизації обумовили актуальність економічних проблем в українських державах. Домінування національних меншин в їх економіці призвело до проявів економічного націоналізму в політиці УНР і ЗУНР, який прослідковувався в фінансовій, промисловій, торговельній, аграрній сферах. Кожна з українських держав вирішувала свої проблеми по-своєму. Щодо влади П.Скоропадського, то особливість її соціальної бази призвела до відсутності в її економічній політиці елементів економічного націоналізму.

Політична еліта УНР, внаслідок особливостей перебігу модернізаційних процесів у Російській імперії, вибрала соціалістичну альтернативу розвитку. Її економічний націоналізм виявився чітко пов'язаний з окремими соціалістичними елементами (відстоювання принципів соціалізації землі і націоналізації промисловості). Але нерішучість влади призвела до того, що практичних кроків на шляху реалізації економічних намірів було здійснено дуже мало. Економічний націоналізм УНР скоріше існував в інтелектуальному вимірі її лідерів та на папері законодавчо задекларованих гасел, призводячи лише до поглиблення міжнаціональних суперечностей.

Влада ЗУНР, пройшовши школу австрійської конституційної демократії, більше орієнтувалася на ринкову модель розбудови економіки. Найбільш яскравими проявами економічного націоналізму тут стали здійснені в інтересах української нації аграрна реформа (спрямована проти польської меншини, яка вороже поставилась до української держави) і стратегія націоналізації в торгово-промисловій сфері, що завдала значних збитків єврейському бізнесу. Влада з легкістю зробила неможливою повноцінну економічну діяльність євреїв, не відчуючи моральної відповідальності за

обмеження підприємницьких можливостей іноетнічної спільноти, суспільне ставлення до якої не носило позитивного відтінку, що не в останню чергу визначалося проголошеним нею нейтралітетом у польсько-українській війні осені 1918 – літа 1919 років.

Джерела та література

1. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада. – К., 1997.
2. Винниченко В. Відродження нації. – Київ; Відень, 1920.
3. Гон М. Особливості міжетнічної взаємодії в контексті політичних процесів на західноукраїнських землях в міжвоєнний період. – Рівне, 2006.
4. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. Нариси політичної історії. – К., 1993.
5. Західно-Українська народна республіка 1918-1923. Документи і матеріали. Т. 2. – Івано-Франківськ, 2003.
6. Коновалець О.Ф. Український ідеал: історичні нариси. – К. 2003.
7. Копиленко О.Л. «Сто днів» Центральної Ради. – К. 1992.
8. Лозовий В.С. Аграрна політика Директорії // Український історичний журнал. – 1992, №2. – С. 68-75.
9. Наконечний Є. «Шоа» у Львові. – Львів, 2006.
10. Політика й господарство // Діло. – 1935, 27 квітня. – С. 7-8.
11. Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. – К., 2001.
12. Савчук Б. Корчма: антиалкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у XIX – 30-х рр. XX ст. – Івано-Франківськ, 2001.
13. Солдатенко В.Ф. Українська революція. Історичний нарис. – К. 1999.
14. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 3866, оп. 1, спр. 228, арк. 2.
15. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 1115.

Філіпчук І.В.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ

З розпадом СРСР Росія втратила значну частину колишнього воєнно-стратегічного простору, а також, із переходом до ринкових відносин, змінила уявлення про

раціональність зв'язків між колишніми радянськими республіками. Для збереження своєї оборонної інфраструктури Росії було необхідно укласти військовий союз з іншими учасниками СНД. З цією метою вже в кінці 1991 року в Мінську були підписані угоди про спільні збройні сили і прикордонні війська. Проте незабаром від цих планів довелося відмовитись, і 15 травня 1992 року дев'ять республік на чолі з Росією підписали в Ташкенті Договір про колективну безпеку.

В свою чергу, Україна не підписала угоди про Сили спільного призначення на перехідний період (14 лютого 1992 року, Мінськ), Договору про колективну безпеку (15 травня 1992 року, Ташкент), Статут Співдружності незалежних держав (22 січня 1991 року, Мінськ), а до Договору про створення економічного союзу держав-учасниць СНД (24 вересня 1993 року, Москва) Україна приєдналася як асоційований член. Ці документи передбачали утворення наднаціональних органів, що не відповідало поглядів України на Співдружність.

Перебравши на себе провідні керівні посади в СНД, Росія форсовано розбудовувала його нормативно-інституціональну структуру, забезпечуючи декларативно-паперову інтеграцію. Проголошуючи пріоритет спільних дій, керівництво РФ, як і більшість інших країн СНД, на практиці орієнтувалося на власні національні інтереси. Сенса, однак, полягає в різниці між ними в можливостях і масштабах впливу на процеси, що відбуваються на пострадянському геополітичному просторі. Саме з цього виходив „Стратегічний курс Росії з державами - учасницями СНД”, затверджений указом Президента Б.Єльцина 14 вересня 1995 р. У ньому сформульовано положення, що „цей регіон насамперед є зоною інтересів Росії”.

Особлива роль Росії в СНД змістила найважливіші акценти в основах функціонування цього об'єднання. Модель взаємовигідного співробітництва в сфері спільних інтересів нових суверенних держав поступово почала замінюватися

іншою моделлю, спрямованою на прискорення інтеграції цих країн. Україна в цих умовах стала ініціатором іншого підходу до функціонування Співдружності з пріоритетом економічного співробітництва та опорою на взаємовигідні двосторонні зв'язки. Чітко виражений негативний підхід більшості країн СНД до прискорення інтеграційного процесу спричинив ідею „різношвидкісної інтеграції”, сформульовану у „Стратегічному курсі Росії”.

В процесі еволюції Співдружність Незалежних Держав фактично розпалась на кілька локальних економічних блоків: ГУУАМ (Грузія, Україна, Узбекистан, Азербайджан, Молдавія), Центральнo-Азіатське співтовариство (Казахстан, Киргизія, Таджикистан, Узбекистан), Митний союз „п'яти”, зараз Євразійське економічне співтовариство (Білорусія, Казахстан, Киргизія, Росія, Таджикистан), Союзна держава Білорусії і Росії, що свідчить про неієздатність ідеї СНД. Військово-стратегічний простір співдружності також розколовся на дві частини: на Договір про колективну безпеку і ГУУАМ.

Основною причиною такого розкладу сил стала розбіжність поглядів і цілей України і Росії. Якщо Україна бачила в Співдружності спосіб виходу з колишнього Союзу і надавала перевагу економічній співпраці у межах Співдружності, а останнім часом взагалі віддає перевагу двостороннім відносинам, то Росія створювала Співдружність з метою гальмувати розпад СРСР і вбачала в ньому засіб для здійснення політичного контролю на його просторі. Тому абсолютно логічним є прагнення Росії зберегти цей контроль за допомогою створення СЕПу.

Кукурудза А.Р.

АВТОКЕФАЛІЯ ЯК ОЗНАКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX - ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Ворон Олена Петрівна – аспірантка кафедри всесвітньої історії РДГУ

Волянчук Володимир Олександрович – здобувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Петлюк Ігор Васильович – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

Гень Олег Федорович – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

Бунечко Сергій Миколайович – здобувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Долганов Петро Сергійович – магістр історико-соціологічного факультету РДГУ

Філіпчук Ігор Володимирович – викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Кукурудза Андрій Ростиславович – викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Постельжук Олександр – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

ЗМІСТ

ВСТУП 3

Постоловський Р.М.

СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВО

В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ ЗНАНЬ 5

Савчук П.О.

ВІРОСПОВІДАННЯ ЧЕХІВ

ДУБЕНСЬКОГО ПОВІТУ

КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ 7

Шеретюк В.М.

ДИСИДЕНТСЬКЕ ПИТАННЯ

В КОНТЕКСТІ ПЕРЕДУМОВ

ПЕРШОГО ПОДІЛУ

РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ 10

Жилук С.І.

БОЛГАРСЬКЕ

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.:

ЕТНОКОНФЕСІЙНИЙ ФАКТОР

ПРАВОСЛАВ'Я У

ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ 21

Давидюк Р.П.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-

ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН НА ВОЛИНІ

У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ 25

Постоловський Р.М.

Цятко В.М.

ЗАГАЛЬНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ СТРАЙК

5-6 ЛИСТОПАДА 1923 РОКУ В ПОЛЬЩІ

І ПОЛІТИКА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ 31

Гон М.М.
ДИЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ В ПОЛЬЩІ
(1918-1939 pp.) 45

Сєверова О.В.
НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ
У ПРОГРАМАХ ДЕКАБРИСТІВ.....48

Десятничук І.О.
РОБІТНИКИ: РОЗВ'ЯЗАННЯ ДИЛЕМИ
ВИБОРУ ВНУТРІШНЬОГРУПОВИХ/
ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
У КОНТЕКСТІ РЕФОРМ
„ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ” 1968 РОКУ 54

Мельничук П.У.
1917 РІК НА ВОЛИНІ 56

Слесаренко А.В.
СОЦІАЛІСТИЧНИЙ РУХ
ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ГРОМАДЯН –
ОПОЗИЦІЙНЕ ПОЛІТИЧНЕ
УГРУПОВАННЯ
1970-1973 РР. 59

Терешко Ю.М.
ПІДРИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ
Ю. АНДРОПОВА І КДБ ССРС
У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ПЕРІОДУ
ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ 1968 РОКУ
З МЕТОЮ ЛІКВІДАЦІЇ „СОЦІАЛІЗМУ
З ЛЮДСЬКИМ ОБЛИЧЧЯМ” 62

Мартинчук І.І.
ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВЛАДА

В СЛОВАЧЧИНІ
В НОВІТНІЙ ПЕРІОД
(1993-2004 pp.) 77

Цятко В.М.
ДОВГЕ ЖИТТЯ І СМЕРТЬ ОДНОГО
КОМІНТЕРНІВСЬКОГО МІФУ
(ПРО ПОДІЇ В ПОЛЬЩІ 1923 р.) 81

Олексієвець Т.І.
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
СТРУКТУРИ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ
ЧЕСЬКИХ МІСТ 96

Ворон О.П.
ПОЛЬСЬКА ТА
НІМЕЦЬКА НАЦМЕНШИНИ
У ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ
ЖИТТІ МІЖВОЄННОЇ
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 99

Воляннюк В.О.
БОРОТЬБА ПІВДЕННИХ
І ЗАХІДНИХ СЛОВ'ЯН
ПРОТИ ГНІТУ ВЕЛИКИХ ІМПЕРІЙ
В ХІХ СТ. : МІЖНАРОДНА
ПОЗИЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 104

Петлюк І.В.
КРАХ ІЛЮЗІЙ
(НАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
КОРОЛІВСТВА СЕРБІВ,
ХОРВАТІВ І СЛОВЕНЦІВ) 108

Гень О.Ф.
Т.Г. МАСАРИК І НОВА ЄВРОПА 111

Бунечко С.М. РЕЕМИГРАЦІЯ ПОЛЯКІВ У СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ	122
Долганов П.С. РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ: ВІЗІЇ ЕКОНОМІЧНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ	125
Філіпчук І.В. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ	138
Кукурудза А.Р. АВТОКЕФАЛІЯ ЯК ОЗНАКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ- ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	140
Постельжук О.П. РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН: ПОЗИЦІОНУВАННЯ КОНФОРМІСТСЬКИХ ПАРТІЙ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ 1918-1939 рр.	144
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	148
ЗМІСТ	150

Наукове видання

Збірник матеріалів

**Першої науково-практичної міжвузівської конференції
„Слов’янські народи в історичному процесі:
генезис проблеми”**

Випуск 1

Відповідальний за випуск – Шеретюк В.М.

Відповідальний редактор – Кревська Г.А.

Комп’ютерна верстка – Писарець С.М., Самсонюк В.Б.

Комп’ютерний макет – Самсонюк В.Б.

Збірник матеріалів Першої науково-практичної міжвузівської конференції „Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 153 с.

Підписано до друку 28.12.2007 р. Формат 60х84 1/16.

Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.

Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9.

Наклад 300 прим. Зам. № 44/1.

Адреса редакції:
кафедра всесвітньої історії,
Рівненський державний гуманітарний університет, вул. С.Бандери, 12, м. Рівне.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету